

Zachowania prospołeczne, czyli działania, które mają na celu dobro innych, są bardzo ważne dla funkcjonowania grup społecznych i szerzej – zdrowego społeczeństwa. W czasie pandemii COVID-19 restrykcje ograniczyły kontakty społeczne, co miało także wpływ na to, jak ludzie mogli wyrażać swoją prospołeczność. Z jednej strony, ograniczenie kontaktu z innymi spowodowało, że ludzie mieli mniej okazji, aby zachowywać się prospołecznie. Z drugiej strony, ze względu na trudności spowodowane pandemią i restrykcjami, powstawały inicjatywy samopomocowe, na przykład grupy na Facebooku, które zrzeszały ludzi potrzebujących i oferujących wsparcie.

Trwające szczepienia przeciw COVID-19 w Polsce dają nadzieję na powrót do „normalności” – stacjonarnej nauki, pracy, a także nieograniczonych kontaktów społecznych. Istotne jest więc monitorowanie, w jaki sposób ludzie wyrażają swoją prospołeczność na różnych etapach późnego okresu pandemii, kiedy coraz więcej osób będzie zaszczepionych, a restrykcje będą stopniowo zmieniane. W naszych badaniach pod hasłem „prospołeczności” badane będą intencje, by przekazywać pieniądze na cele charytatywne, intencje, by angażować się w wolontariat/nieodpłatnie poświęcać czas na pomoc innym, oraz faktyczne zaangażowanie w te działania. Działania te będą dodatkowo zróżnicowane pod względem bliskości wobec danej osobie (czyli – działania na rzecz społeczności lokalnej czy osób z sąsiedztwa jako bliskie, działania na rzecz celów ogólnych lub globalnych jako dalsze).

Zaproponowany poniżej cykl badań obejmuje dwa punkty czasowe pomiaru. Pierwszy punkt to wiosna 2022 roku – dwa lata po rozpoczęciu pandemii w Polsce, około rok po rozpoczęciu akcji szczepień przeciw COVID-19. Drugi punkt to rok później, tak, aby uchwycić zmiany w kwestii restrykcji i odsetku osób, które skorzystały ze szczepień.

Celem cyklu badań jest sprawdzenie: (1) czy wraz z kolejnymi etapami „późnego okresu pandemii” ludzie preferują dawanie pieniędzy czy czasu, oraz czy preferują wspieranie bliskich (np. sprawy sąsiedztwa, otoczenia lokalnego) czy też dalszych sobie (na przykład globalnych) spraw; (2) jakie cechy mogą przewidywać dzielenie się pieniędzmi/czasem, by służyć celom bliskim/dalszym; (3) czy cechy te mają związek z prospołecznością, gdy są mierzone jako stabilne cechy ludzkie, a także gdy są mierzone jako stan/tendencja w danej chwili. Na podstawie przeglądu literatury zostaną wzięte pod uwagę następujące cechy: dobrostan psychiczny (pomaganie, by podtrzymać dobre myślenie o sobie i dobre samopoczucie), empatia (pomaganie, by zareagować na potrzebę innej osoby), oraz otrzymywane/postrzegane wsparcie społeczne (pomaganie innym, by zrewanżować się światu za otrzymane wsparcie). Dodatkowo, mierzone będą perspektywy czasowe – nastawienie na „tu i teraz” lub myślenie o przyszłości, co również może mieć związek z zaangażowaniem w pomaganie innym i różnymi jego motywacjami (pomaganie jako reakcja na potrzebę chwili lub pomaganie, by służyć odległym celom).

Cykl składa się z dwóch badań, oba z nich będą zrealizowane w tym samym czasie, dwukrotnie, w odstępie roku. W drugim pomiarze będą brały udział te same osoby, co w pierwszym pomiarze danego badania (metoda podłużna). Pierwsze badanie ma charakter kwestionariuszowy i zostanie przeprowadzone w wyspecjalizowanym panelu badawczym (liczba osób badanych w pierwszym pomiarze = 800). Użyte zostaną sprawdzone i opisane w literaturze przedmiotu kwestionariusze psychologiczne oraz pytania dotyczące intencji i zachowań prospołecznych. Drugie badanie również ma charakter kwestionariuszowy, ale będzie polegać na dwutygodniowym, codziennym pomiarze intencji i zachowań prospołecznych i czynników je przewidujących na poziomie stanu (liczba osób badanych w pierwszym pomiarze = 150). Przykładowo, badani będą pytani o to, jak danego dnia myślą o sobie, jak się czują (dobrostan psychiczny), jak współodczuwają z innymi, na ile są w stanie przyjąć perspektywę innych (empatia), jak postrzegają danego dnia wsparcie społeczne, które otrzymują, jakie wsparcie otrzymali danego dnia od innych (wsparcie społeczne), czy danego dnia jest dla nich ważne to co „tu i teraz”, czy są skupieni na przyszłości (perspektywy czasowe). W obu badaniach kontrolowane będą cechy demograficzne.

Efektom projektu będzie poznanie czynników przewidujących i różnicujących formy pomagania innym. Dzięki pomiarom prowadzonym wśród tych samych osób w różnych punktach czasowych dowiemy się, czy posiadanie pewnych cech jest przyczyną chęci pomagania (i do jakiego typu pomagania). Na podstawie uzyskanych danych planujemy przygotowanie artykułu/ów naukowego/yh oraz upowszechnianie wyników na konferencjach naukowych.